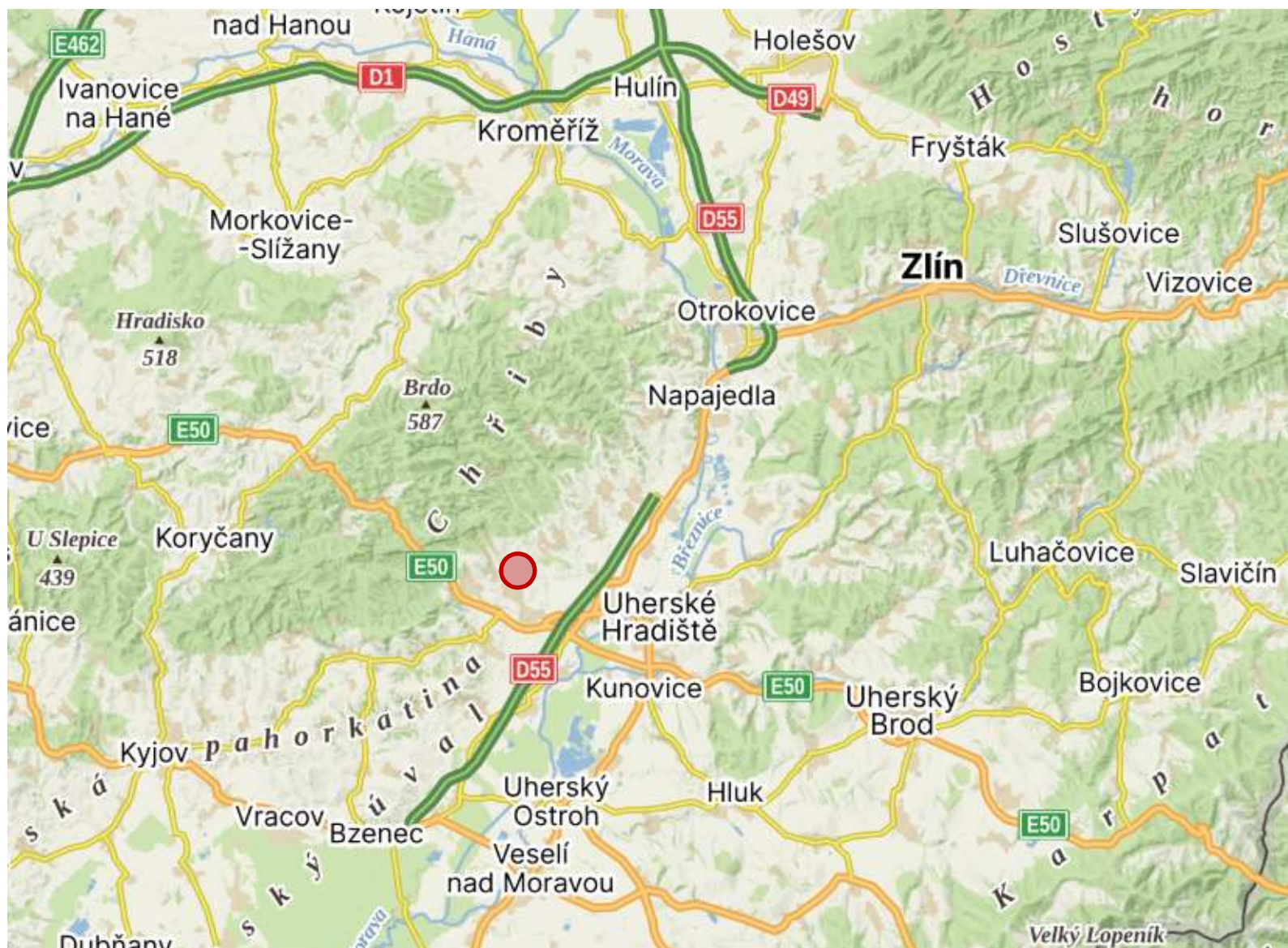

Archeologické výzkumy na Velehradě

<https://mapy.cz/turisticka?x=17.4088253&y=49.1165838&z=12>

Administrace náležející do Prahy, v Karlíně u **V. Paseky**

LITOGRAFICKÝ RYCHLOTISK J. M. KROMADY V PRAZE

Nákladem nakladatelství Časopisu „Práva“

VELLEHRAD

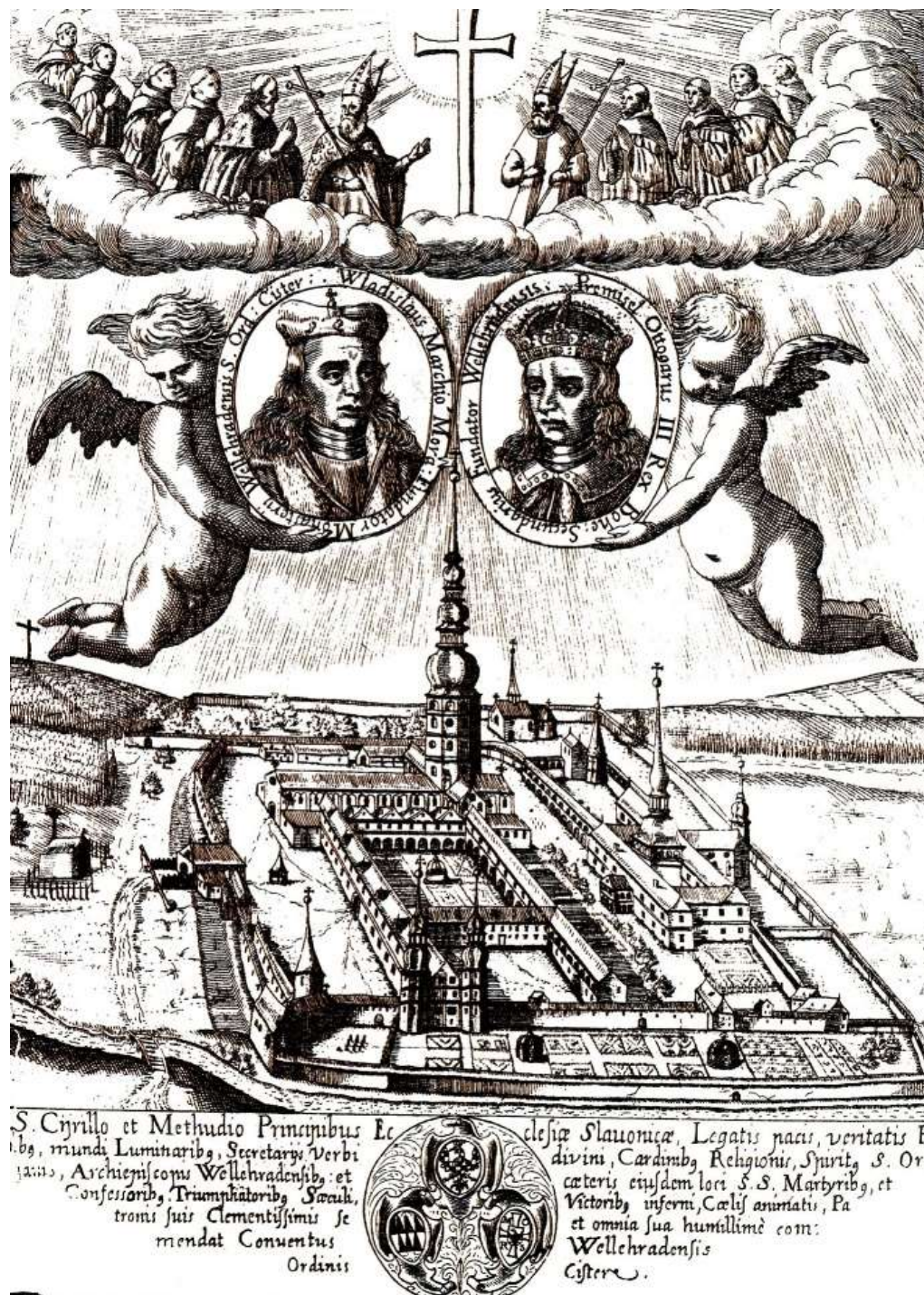
https://www.ceskoznebe.cz/wp-content/uploads/2024/07/Velehrad_UH_CBS_2017_DSC_5697.jpg

Velehrad románsko-gotický – základní údaje

- založen mezi lety 1204-1206 moravským markrabětem Vladislavem Jindřichem
- z podnětu **olomouckého biskupa Roberta** (1201-1240) - dřív. převora cisterciáckého kláštera Na Zelené hoře u Nepomuku)
- kostel s konventem
- východně opatský dům s kaplí, hospic pro poutníky a špitál pro nemocné
- 12.1. 1421 husité z Nového Tábora u Nedakonic
- opat a několik bratrů upáleni, klášter poničen a vypálen ... majetek zastaven
- „provizorium“ – V od kostela (opatský dům, hospic, špitál)

Velehrad barokní – základní údaje

- 1571 – zahájení stavby konventu (Mikuláš Kromer)
- 1587-1594 – obnoven kostel
- 1621, 1623, 1626 – vyplenění Uhry a Valachy
- **raněbarokní obnova**
 - Jan Greifenfels z Pilsenburka (1628-1650)
 - Jan Michal Salix z Felberthalu (1650-1659)
- **27.12.1681 – požár**
- **barokní přestavba**
 - Petr Silavecký (1672-1691)
 - Bernard Kašpárek (1691-1699)
 - Florián Nezorin (1699-1724)
 - Josef Malý (1724-1748)
- **1784 – klášter zrušen** ... kostel slouží jako farní

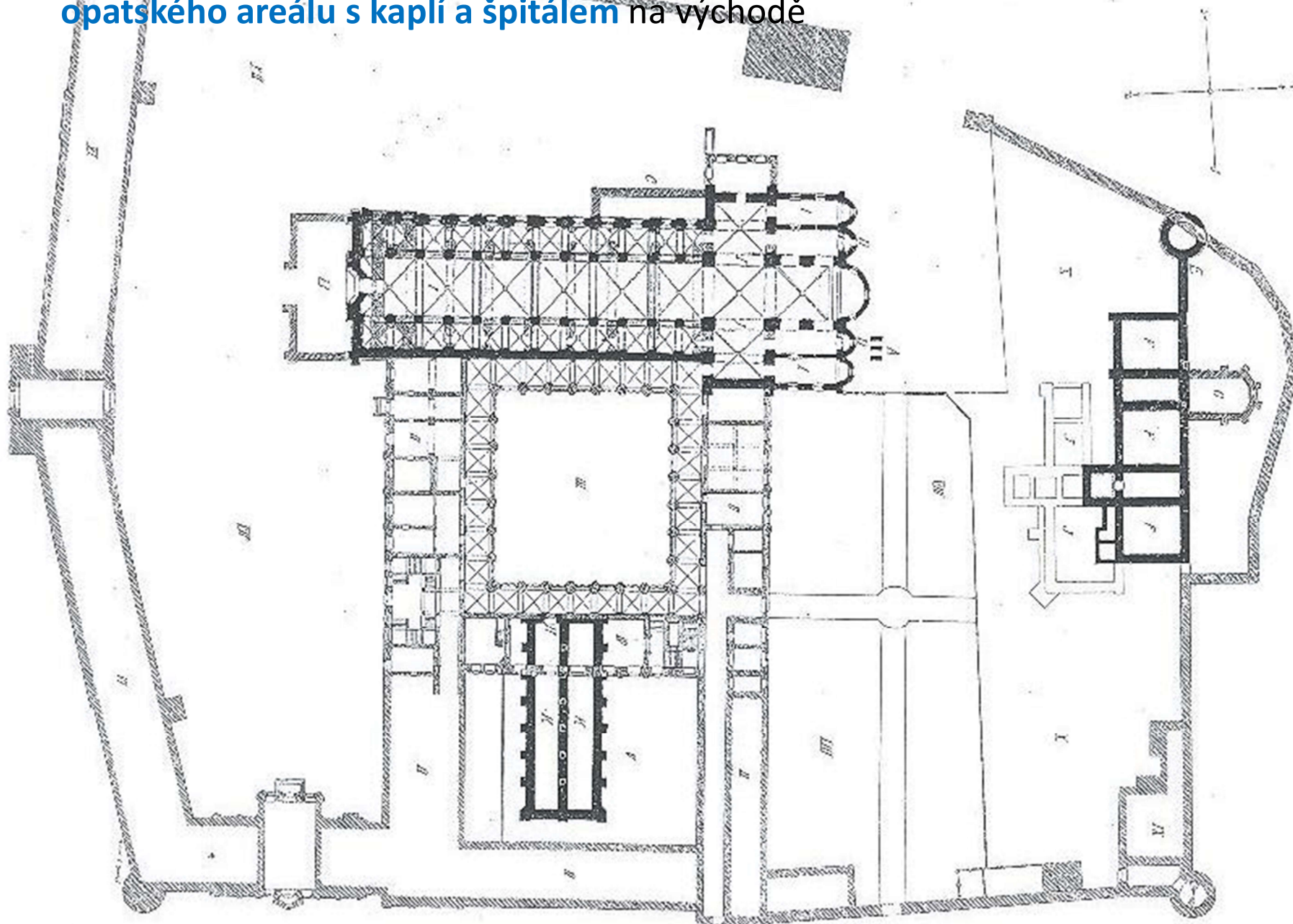
Nejstarší vyobrazení kláštera
Velehrad - rytina z práce Kristiána
Hirschmentzla: *Vita SS. Cyrilli et
Methuderi et vetus Welehrad, Praha
1667* (reprodukce, archiv ŘKF
Velehrad).

Archeologické výzkumy na Velehradě v 19. a 20. stol.

- 1884 – nález náhrobku
- 1891 – objev románského portálu mezi ambitem a refektářem
- 1903-06 – **J. Nevěřil** (odvlhčování zdiva)
 - *5 apsid východního závěru*
 - *západní románské průčelí s ústupkovým portálem*
 - *tzv. „branku mrtvých“ na severní straně kostela*
 - *ve 2. kvadratuře část obvodového a středového zdiva refektáře*
 - *opatský dům*
- 1927-28 (rek. a odvodňovací práce) – *kolem S lodě, transeptu a V závěru kostela*
- 30.-40. léta (odvodňovací a statické práce) – *sakristie, kapitulní síň, klášterní ambit a rajský dvůr*
- 1993 – J. Kohoutek – 2 sondy severně od kostela (*hřbitov a ohradní zeď*)

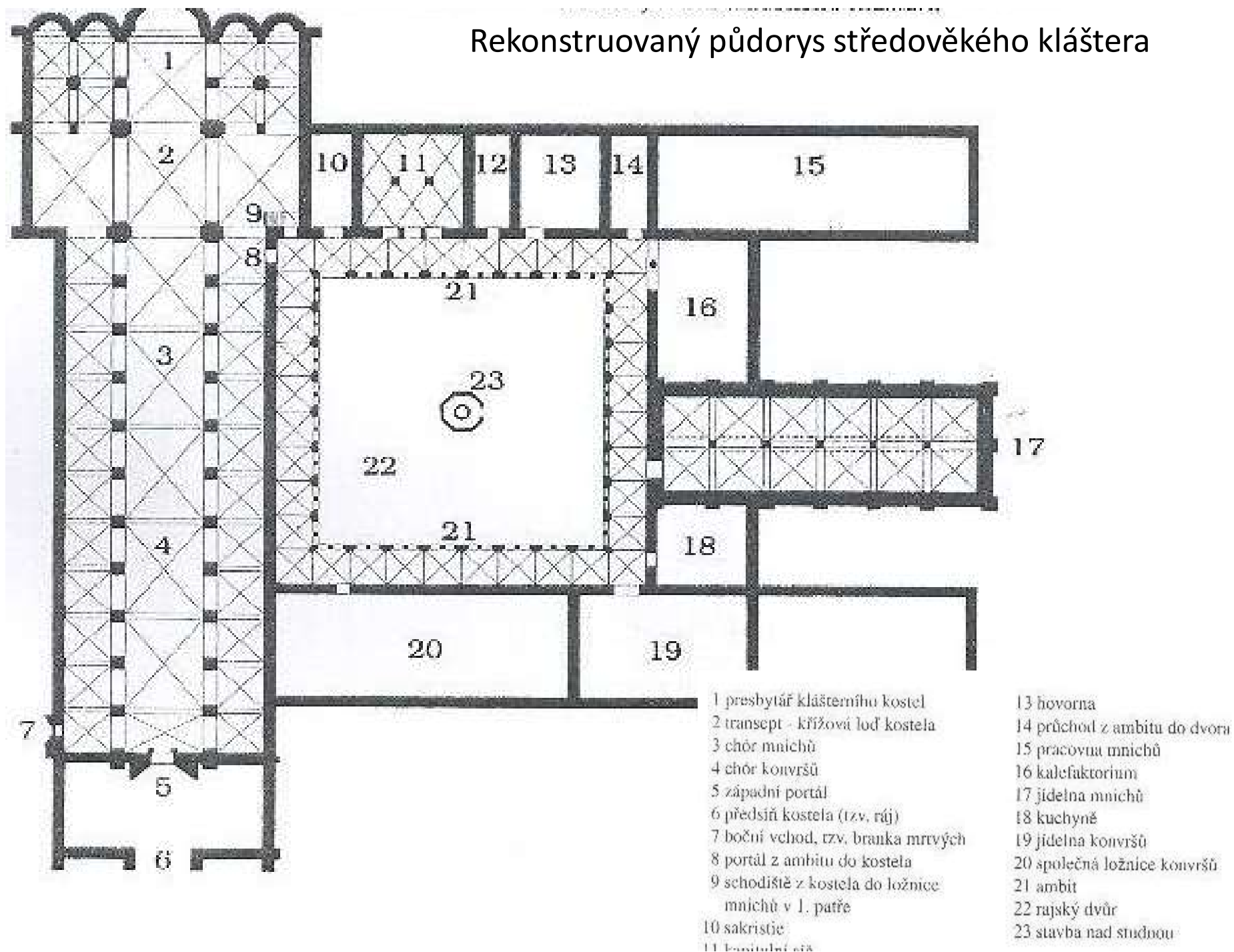
Plánek J. Nevěřila s rekonstruovaným půdorysem
paradisii – předsíně kostela, **refektáře** na jihu,
opatského areálu s kaplí a špitálem na východě

*Půdorys kostela a kláštera Velehradského
s novými vykopávkami.*

Rekonstruovaný půdorys středověkého kláštera

2009 – zaniklá chrámová předsíň („paradisium“) kostela

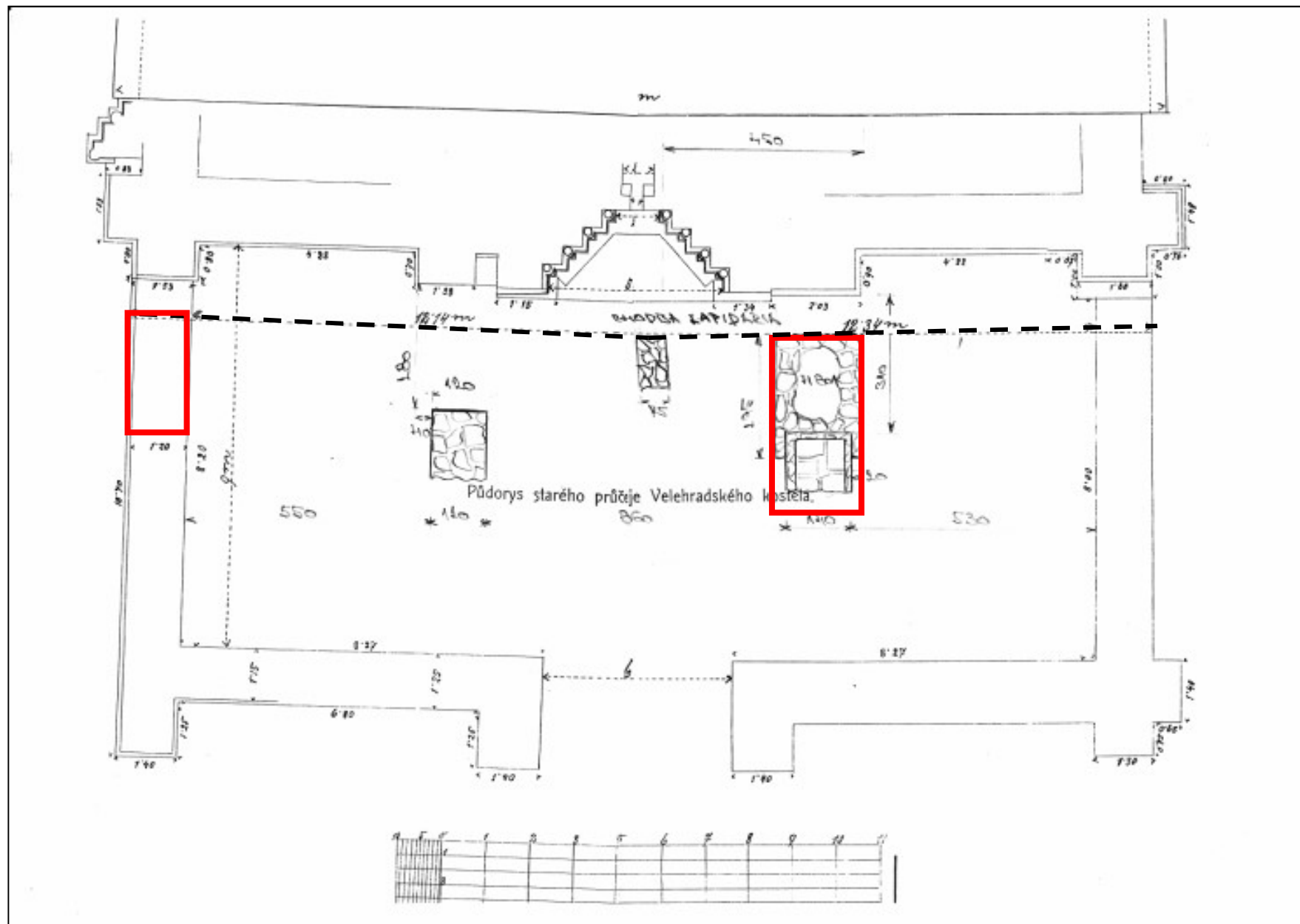
Výzkum předsíně kostela J. Nevěřila - foto

Výzkum předsíně kostela J. Nevěřila - foto

Výzkum předsíně kostela J. Nevěřila - plán

Výzkum předsíně v roce 2009

Výzkum předsíně v roce 2009

Výzkum předsíně v roce 2009 – patka sloupu a mladší hrob vedle

Výzkum předsíně v roce 2009

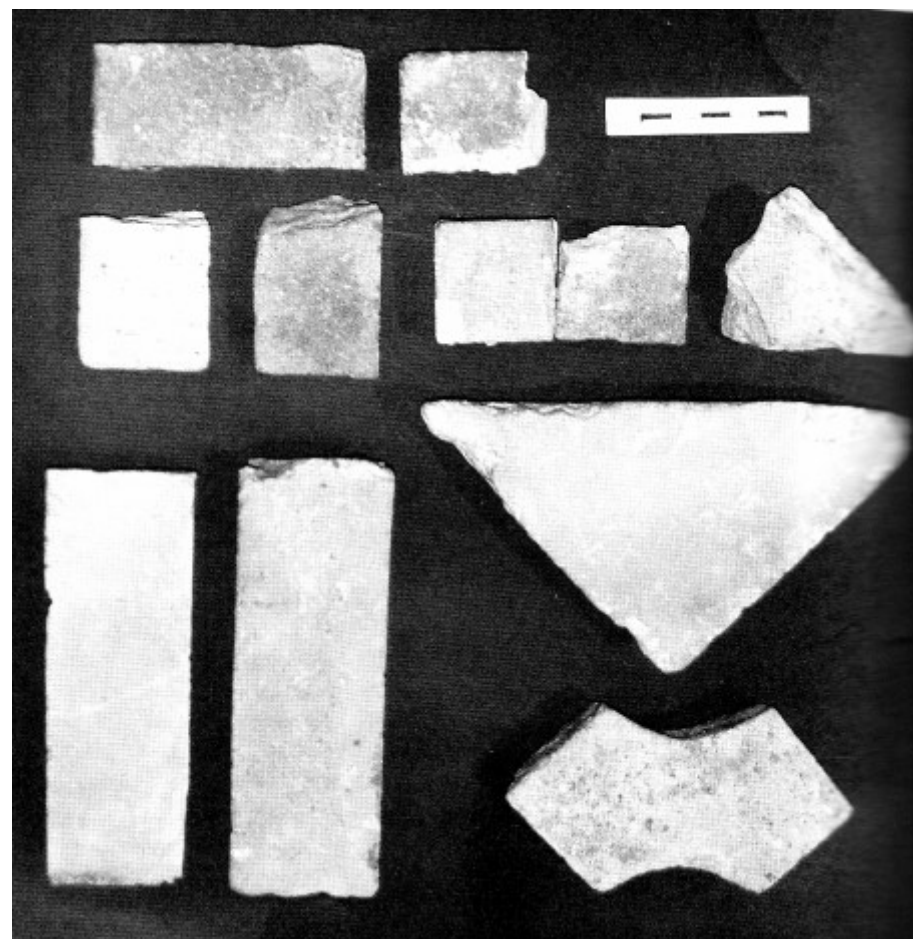
**Výzkum předsíně v roce 2009 – stratigrafie
(podloží, půdní horizont, stavební vrstva a barokní navážka)**

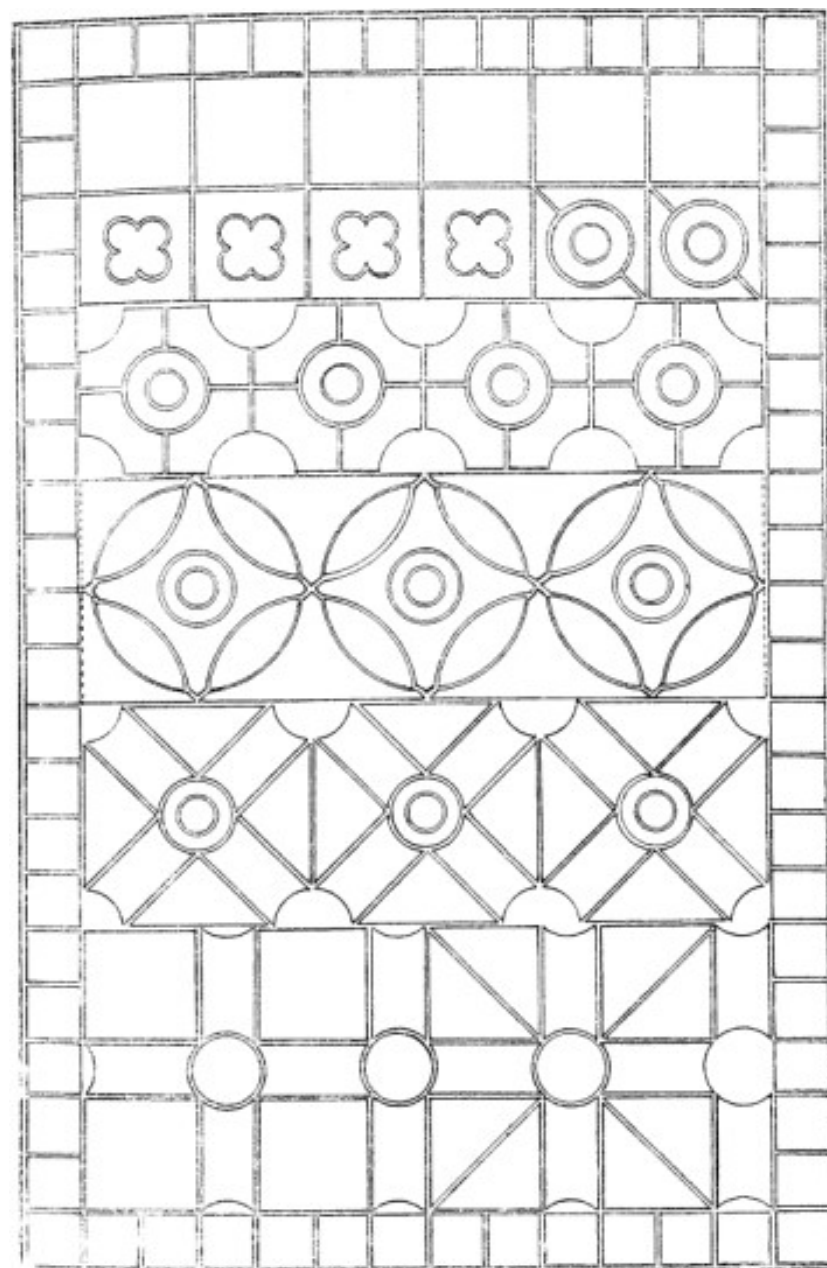
Velehrad, prvky mozaikové dlažby

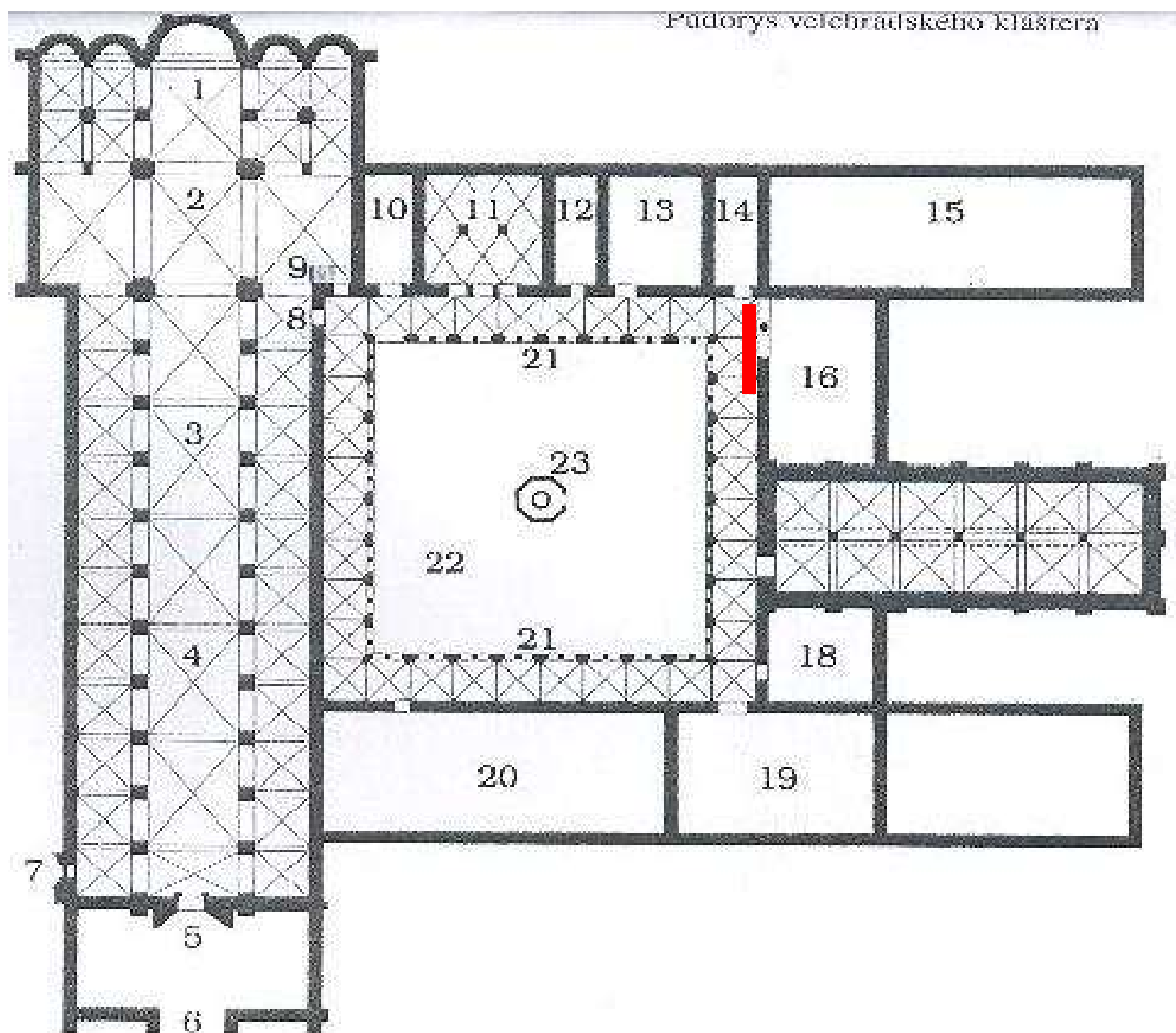
Plasy, prvky mozaikové dlažby

Rekonstrukce mozaikové dlažby

2009 – Vstup do kalefaktoria

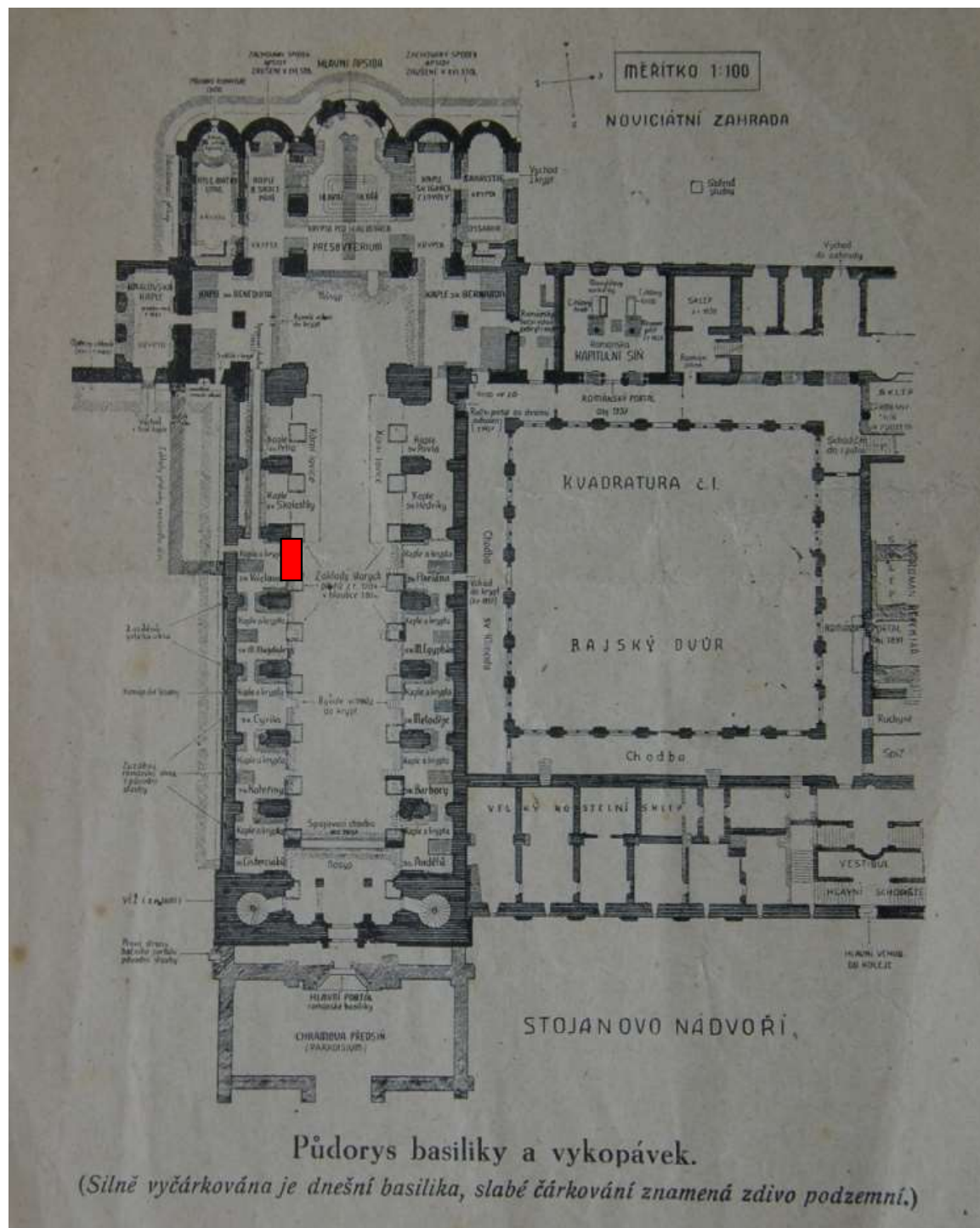
2009 – Vstup do kalefaktoria

2009 – středověká a barokní kanalizace (odvodnění)

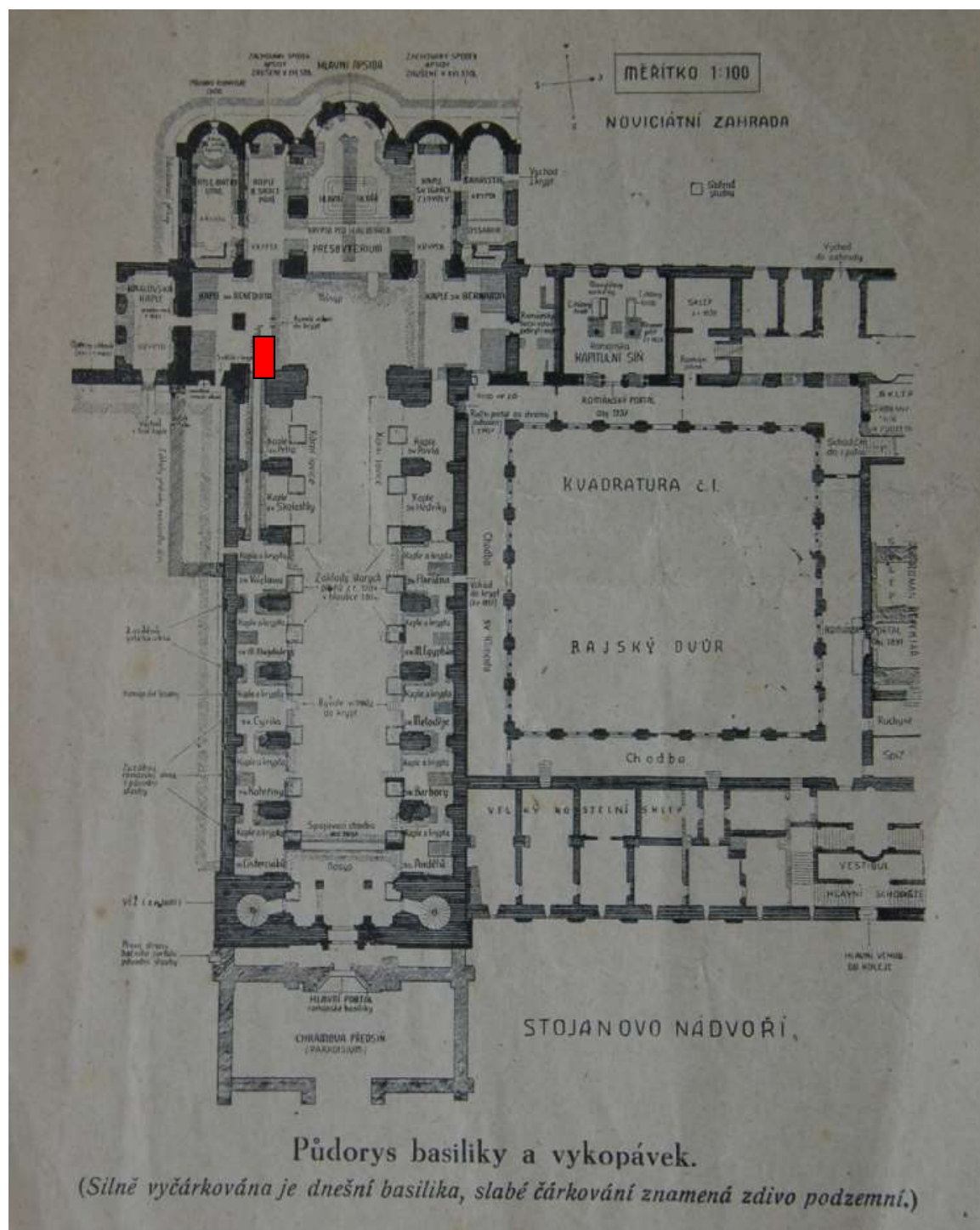
Hroby v podzemí baziliky

Hroby v podzemí baziliky

Hroby v podzemí baziliky

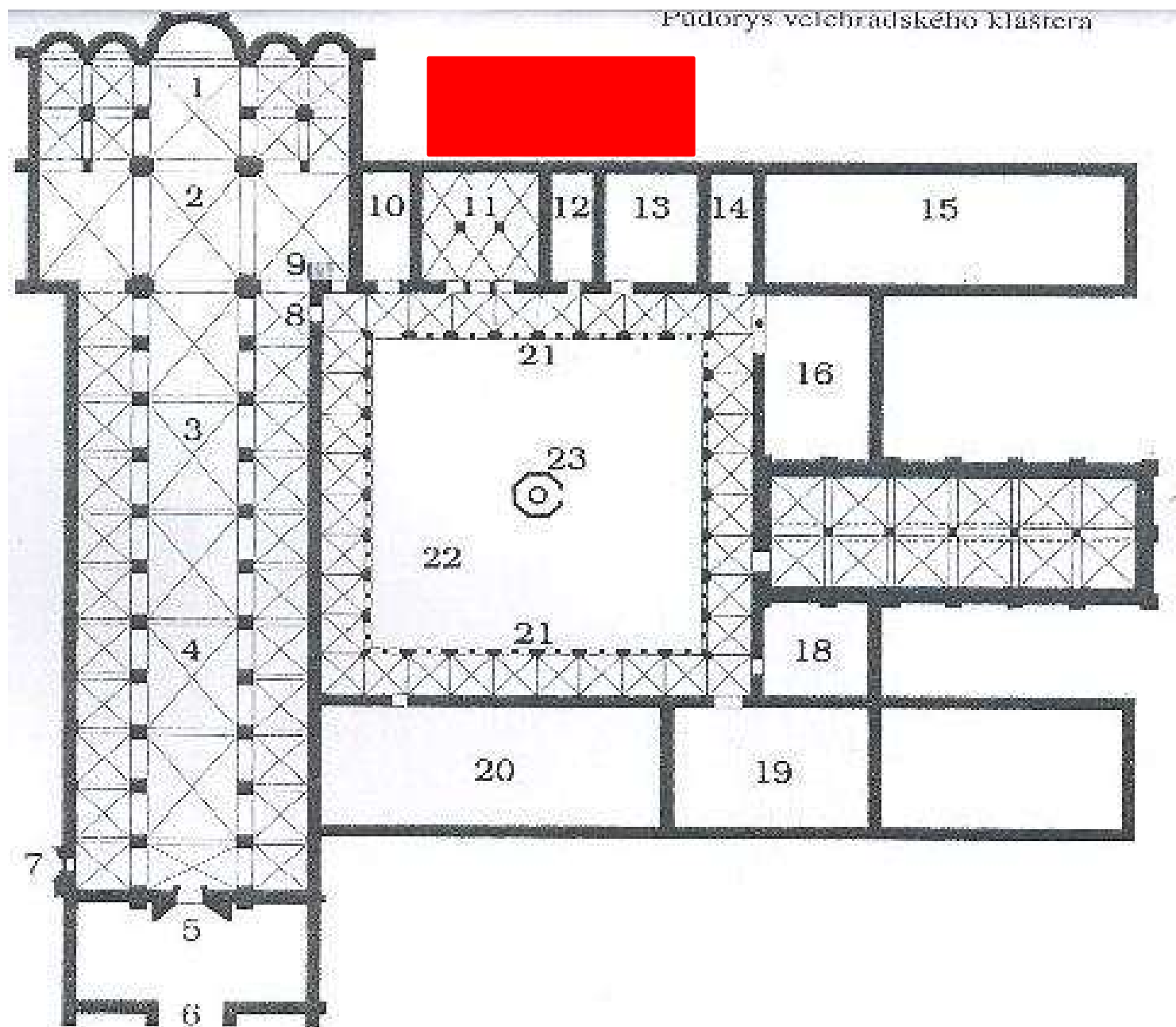
Hroby v podzemí baziliky – barokní s mincemi a skleněnými čočkami brýlí

Dlažba na nádvoří baziliky

Průchod východně od konventu směrem k opatskému areálu

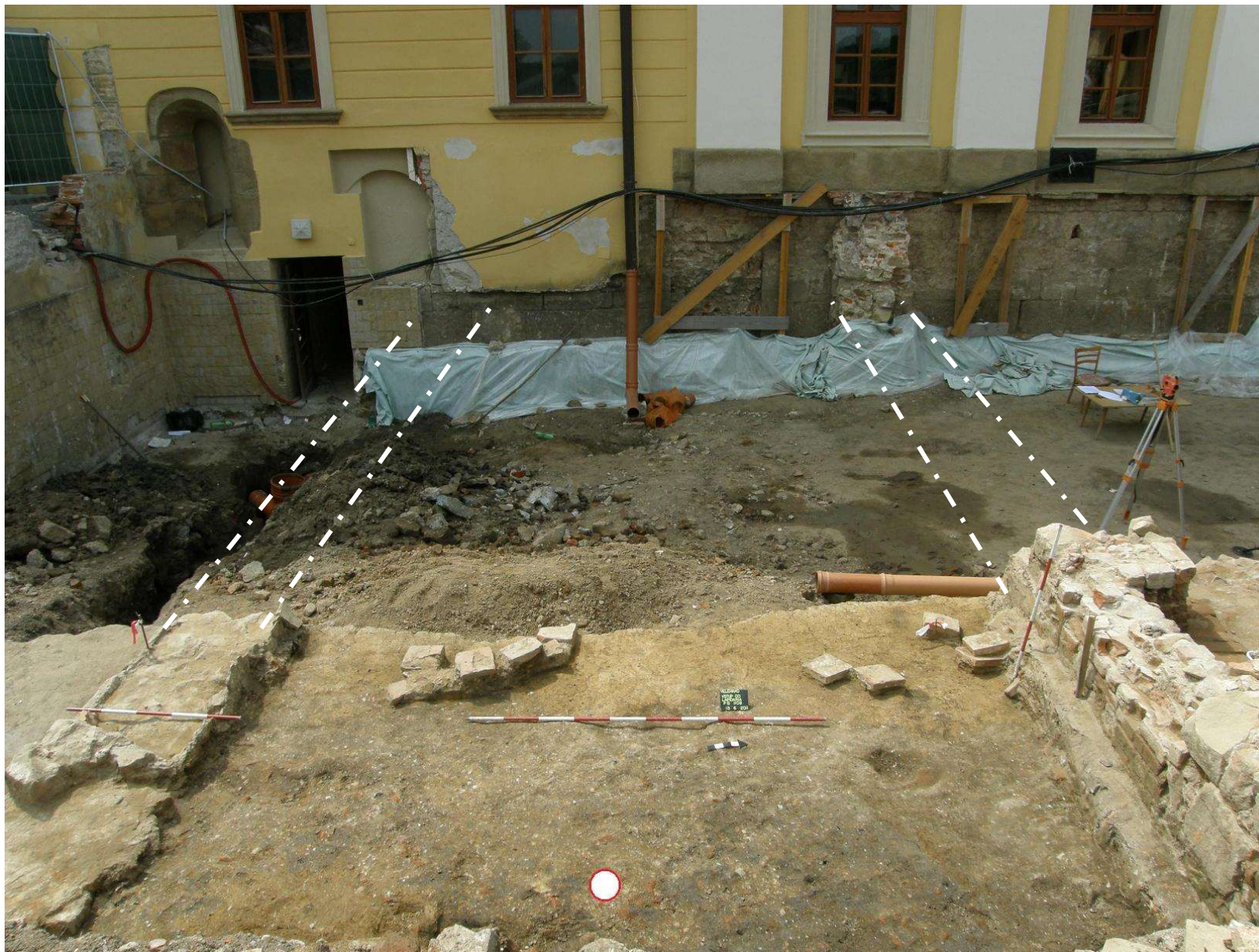
Průchod východně od konventu směrem k opatskému areálu

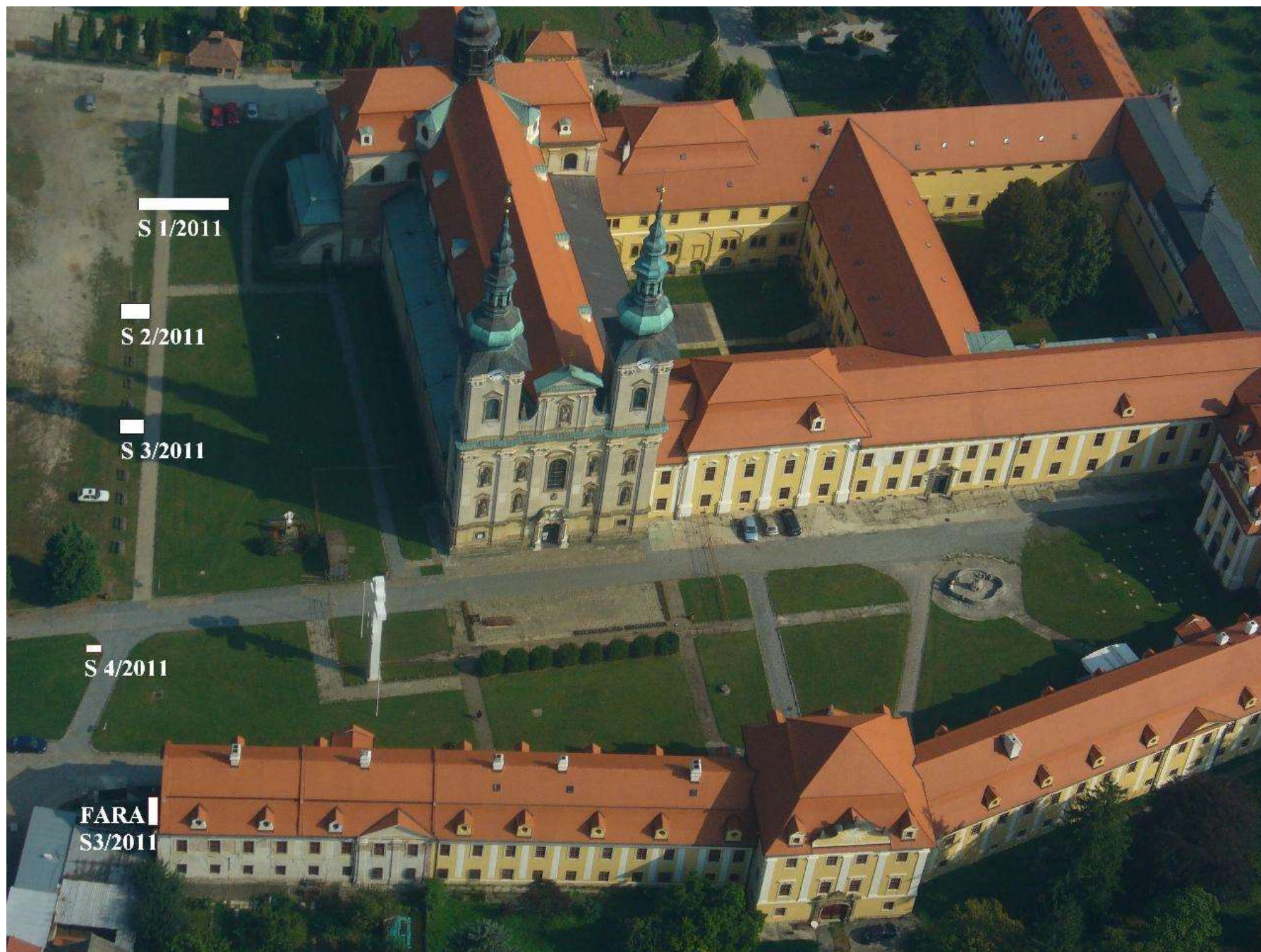
Průchod východně od konventu směrem k opatskému areálu

Průchod východně od konventu směrem k opatskému areálu

2011 – severní hradební zeď

2011 – severní hradební zeď

2011 – severní hradební zeď – stojící část na SV

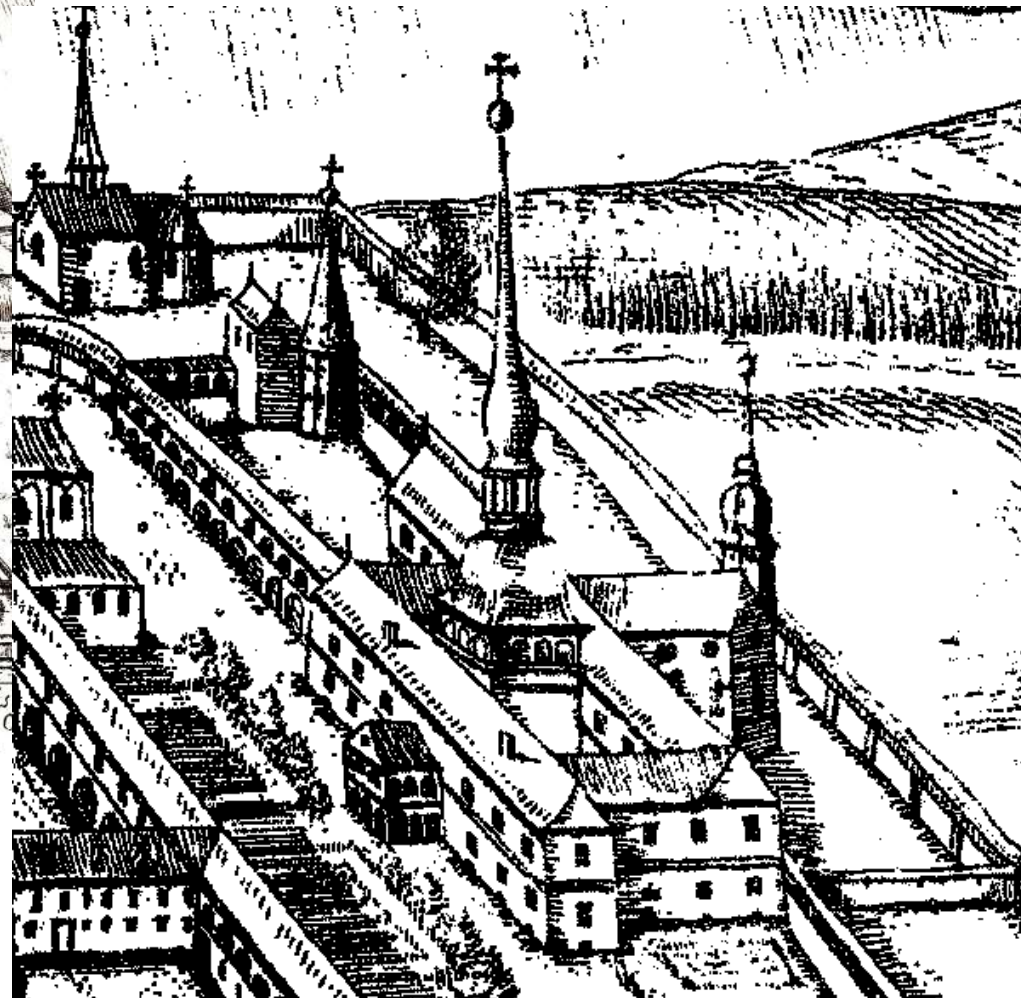
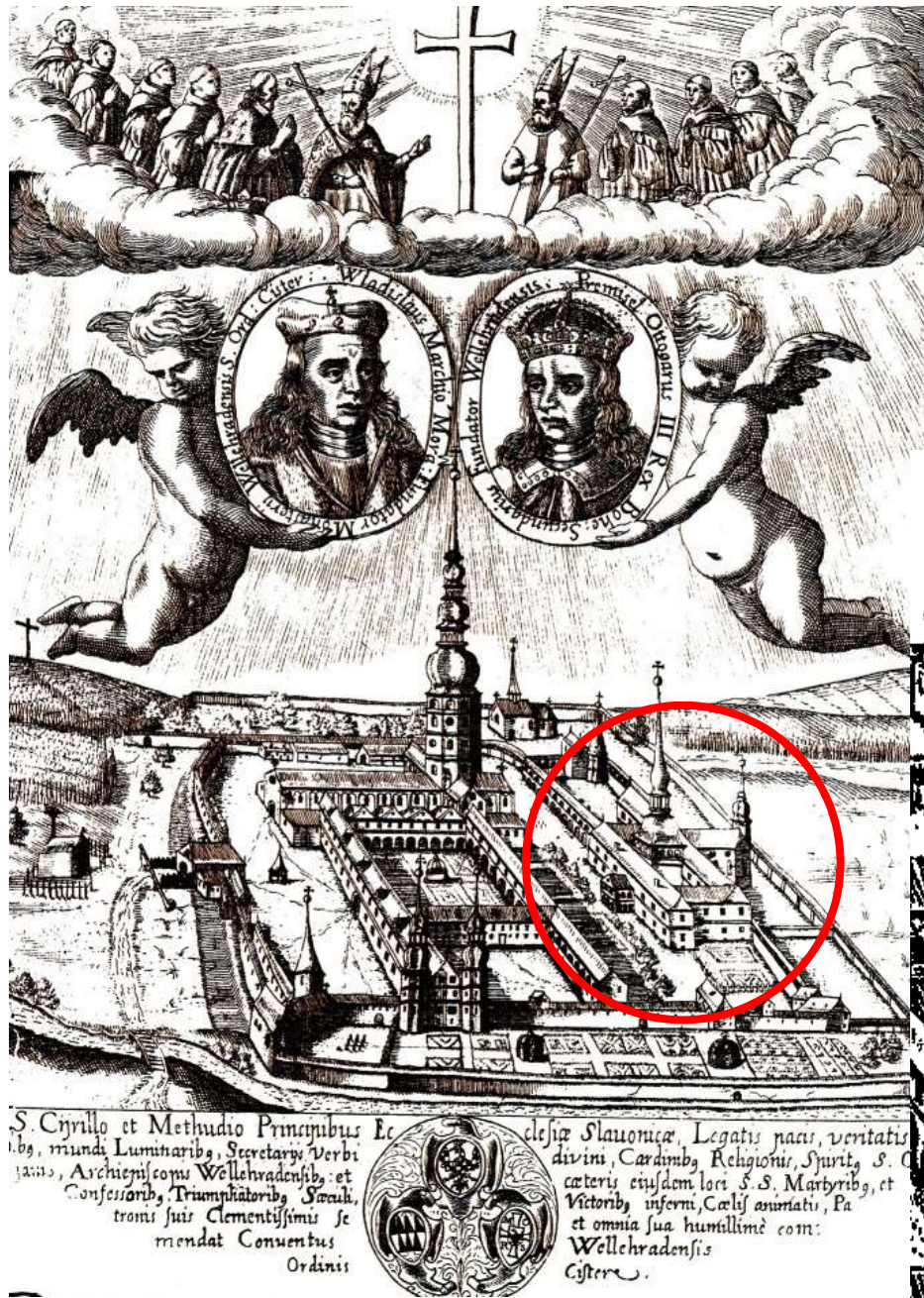
2011 – hranolová věž na SZ

2011 – hranolová věž na SZ

2011 – opatský dům a kaple

2011 – opatský dům a kaple – zjišťovací sondy

2011 – závěr opatské kaple

**2011 – opatský areál – zachycené základy staveb
středověká bronzová rolnička a barokní bronzové medailonky**

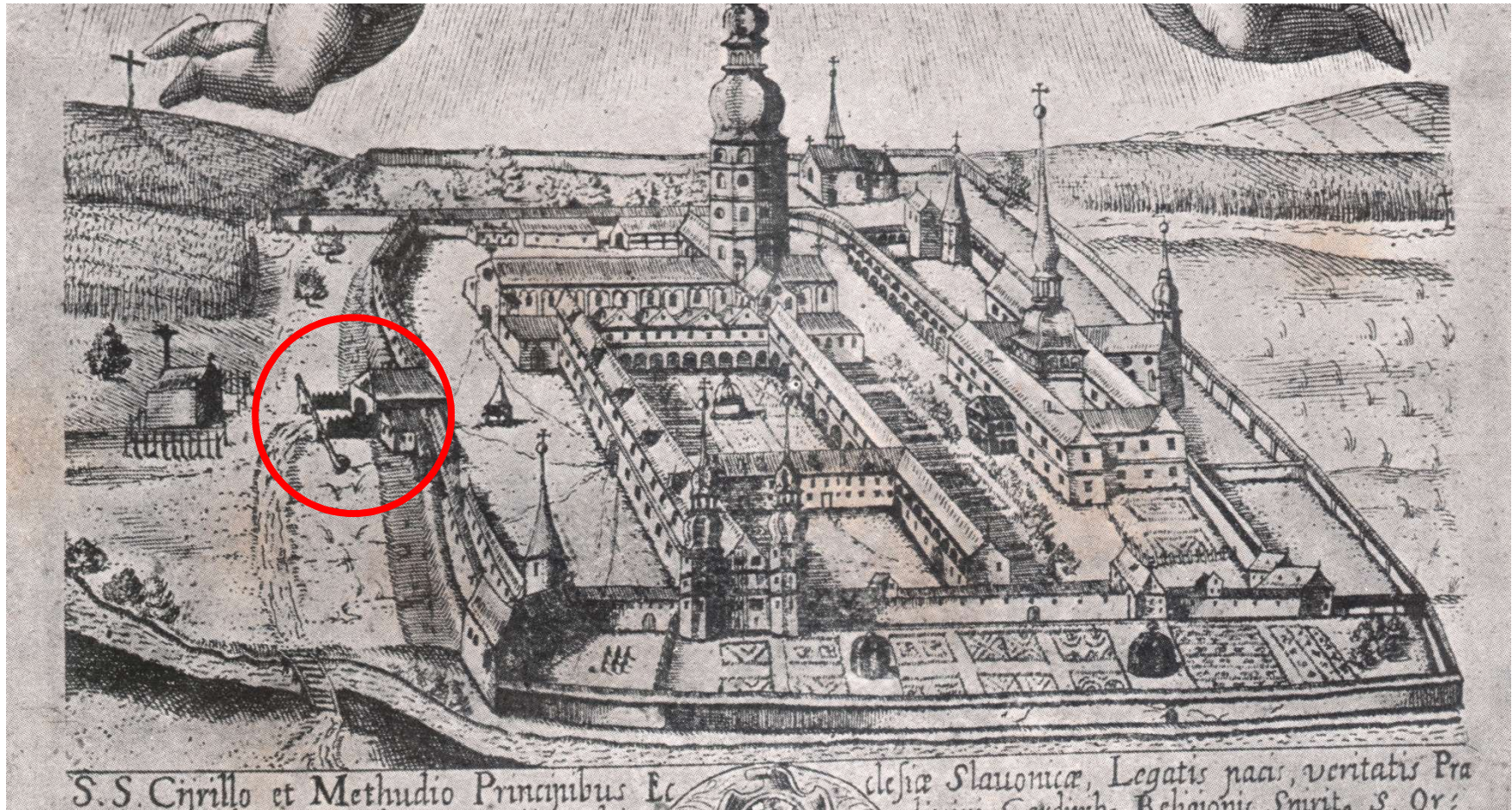
**2011 – opatský areál –
část architektonického článku
(žebra) v destrukční planýrce**

2011 – SV nárožní válcová věž hradby

2011 – západní brána

2011 – západní brána

2011 – západní brána

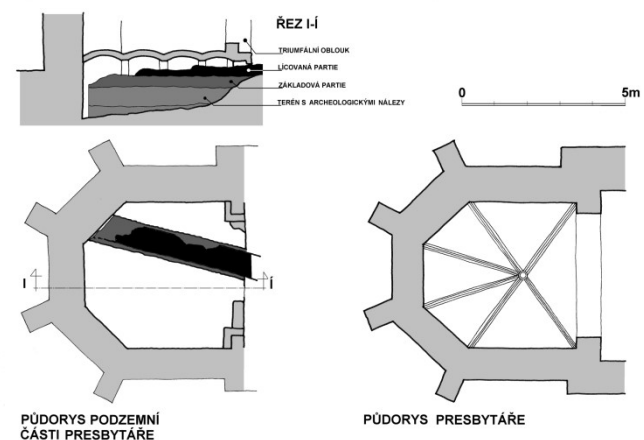

**2011 – kaple. Zjevení Páně („Cyrilka“) – SV roh areálu
vlevo část 2. ohradní zdi**

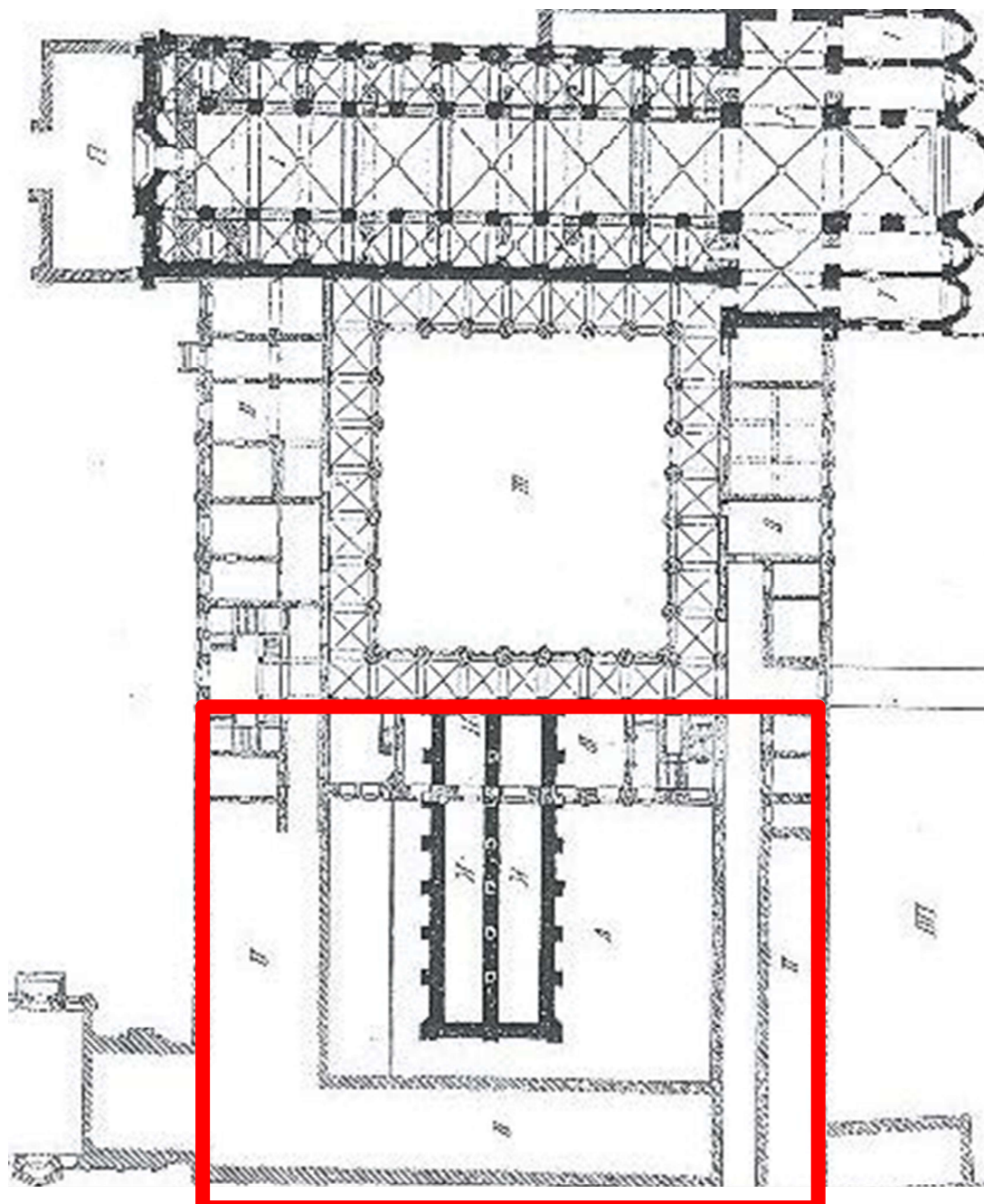

2011 – kaple. Zjevení Páně („Cyrilka“) –
interiér, pohled k V

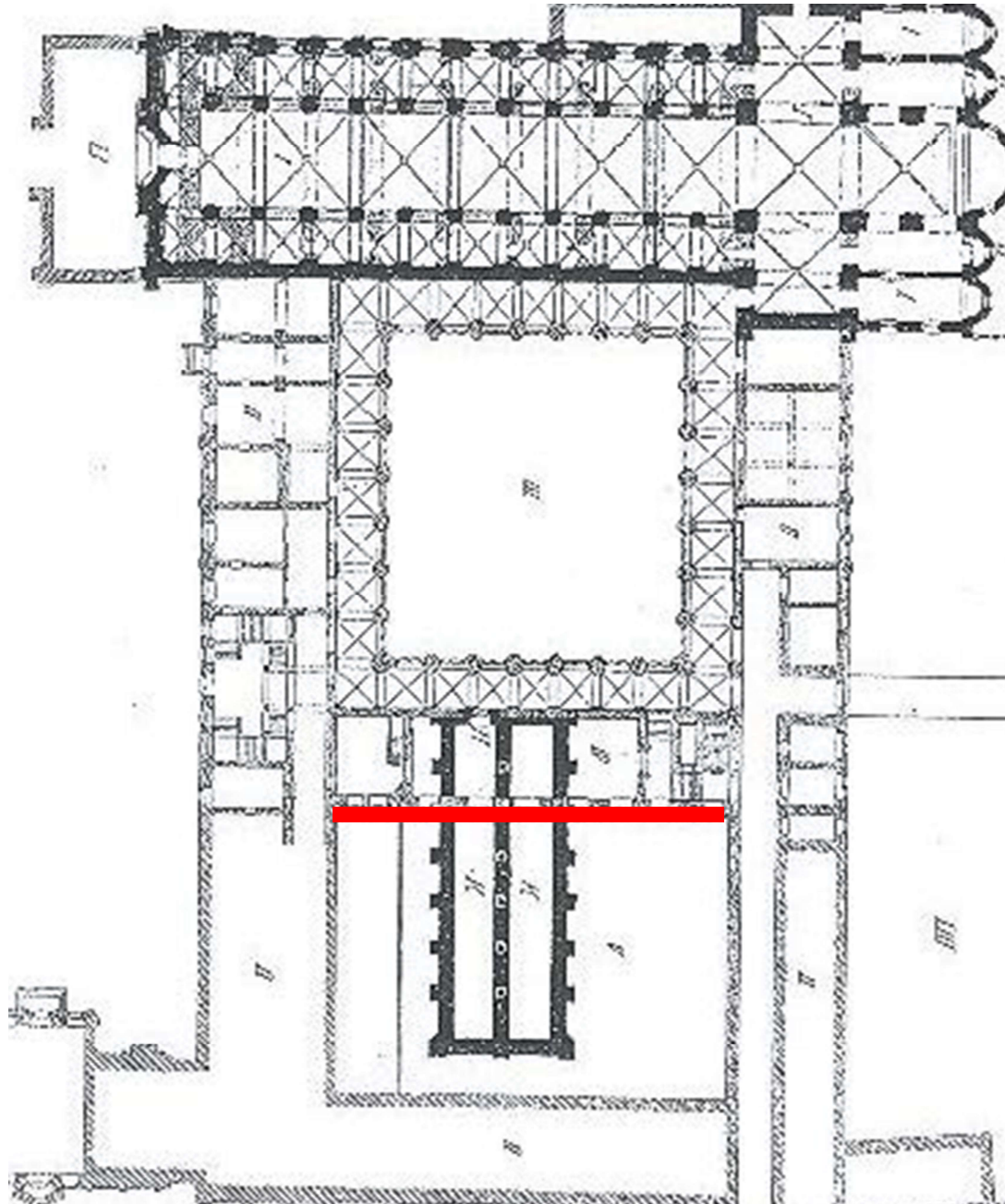
ZAV 2015-2020 – barokní kvadratura s odkryvem středověkého refektáře

**ZAV 2015-2020 – dlažba středověkého
refektáře**

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zeď – zbytky středověkých konstrukcí

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zed' – zbytky středověkých konstrukcí

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zeď – zbytek kvádříkové obvodové zdi

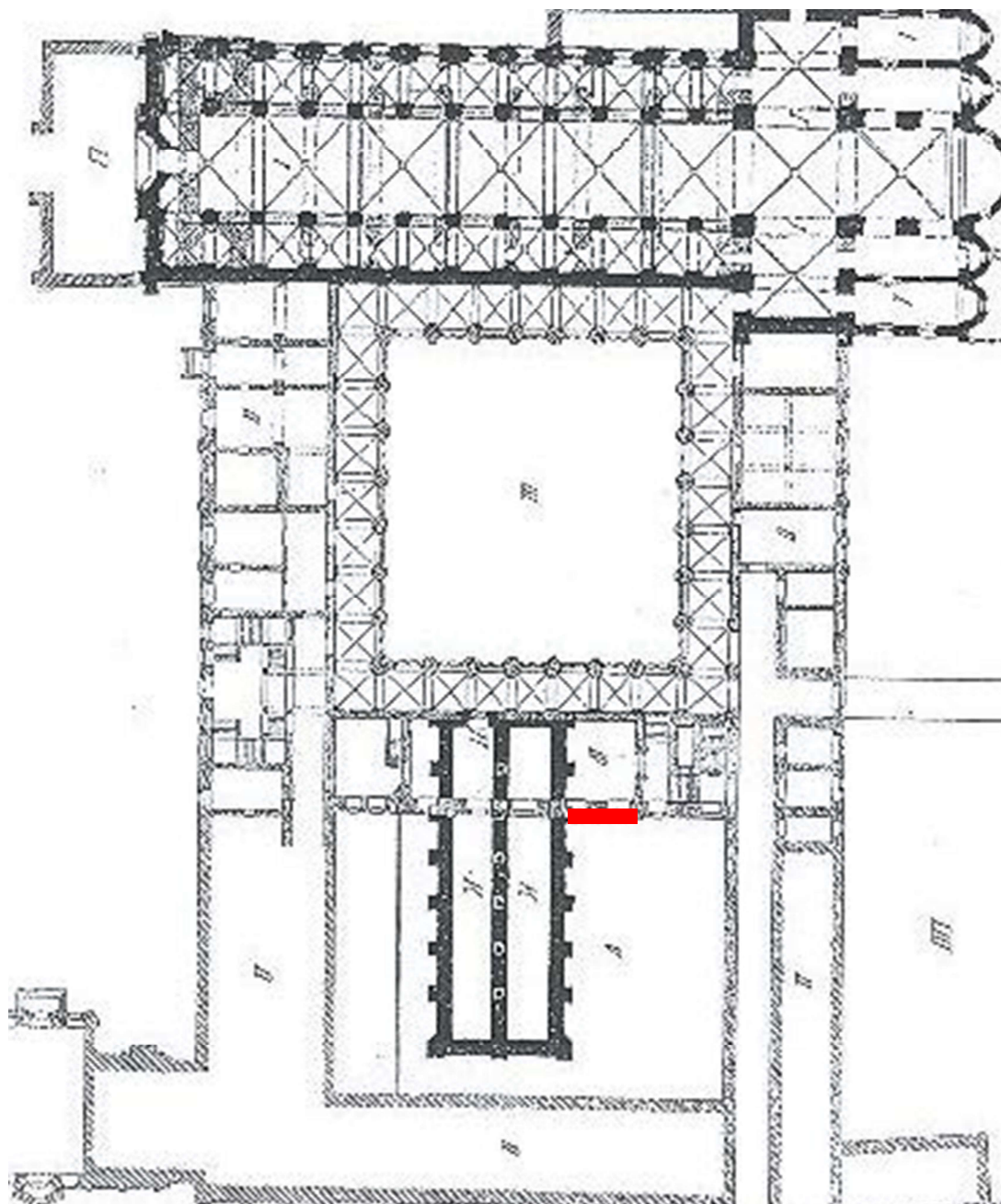
ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zeď – patka sloupu středověkého refektáře

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zeď – zbytek dlažby středověkého refektáře

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zed'

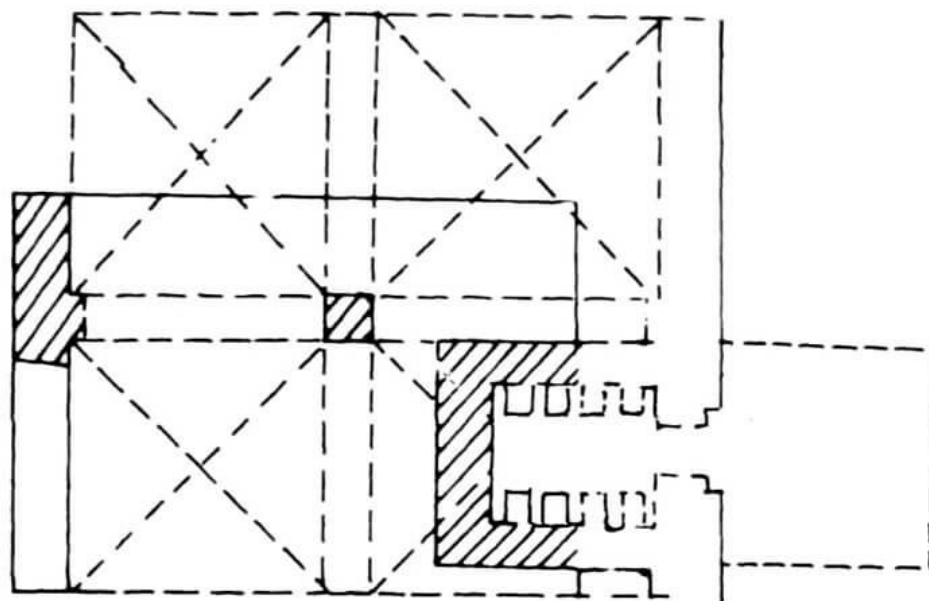

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – S zed' – ostění vchodu do středověkého kalefaktoria

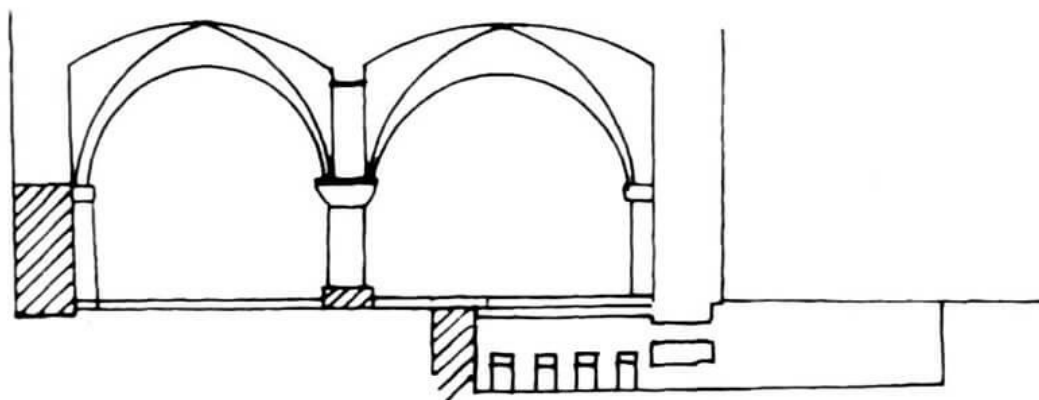

Analogie - kalefaktorium Trzebnica (Dol. Slezsko) - kl. cisterciaček zal. 1202

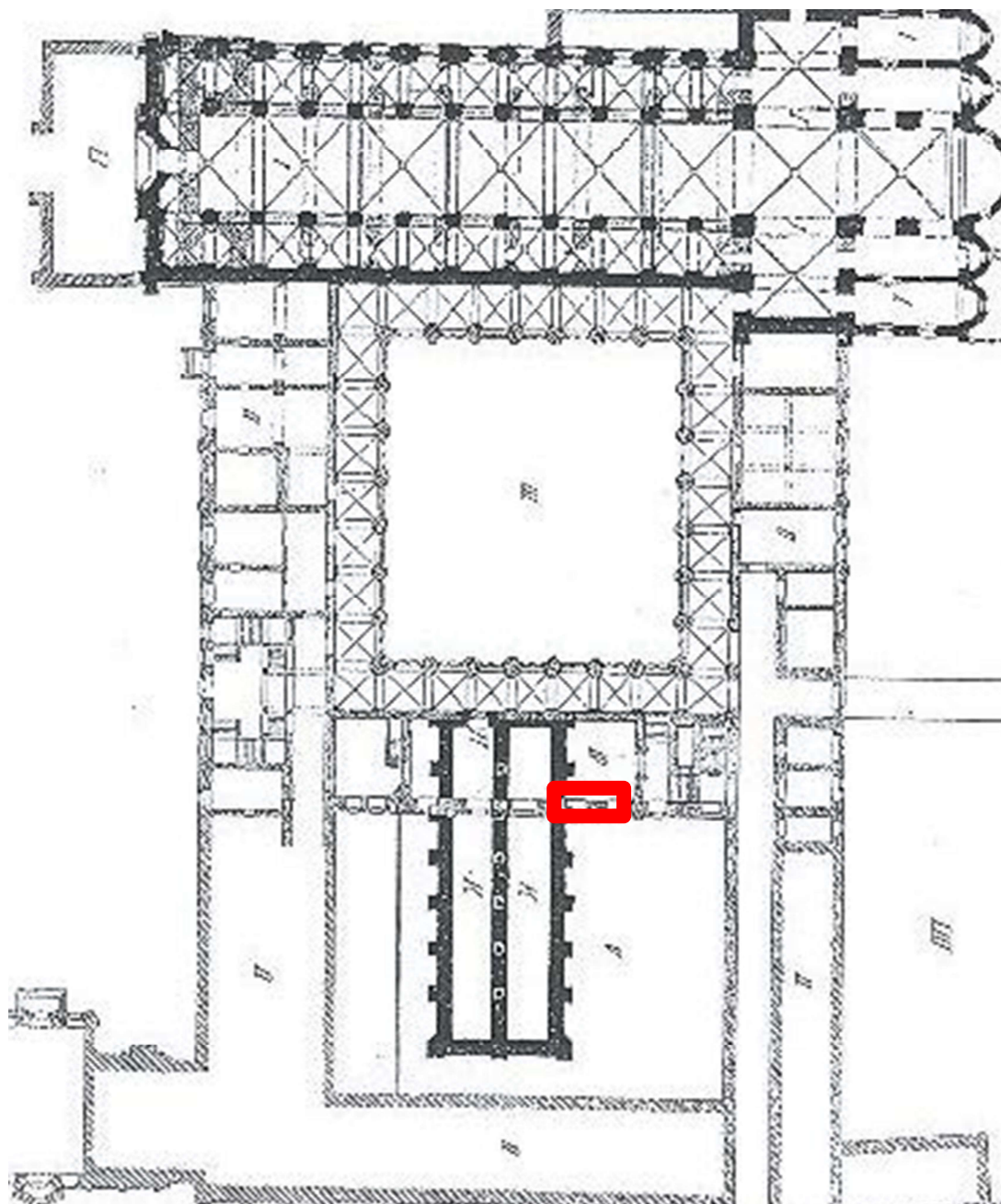

P

P

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – topeniště kalefaktoria

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – topeniště kalefaktoria

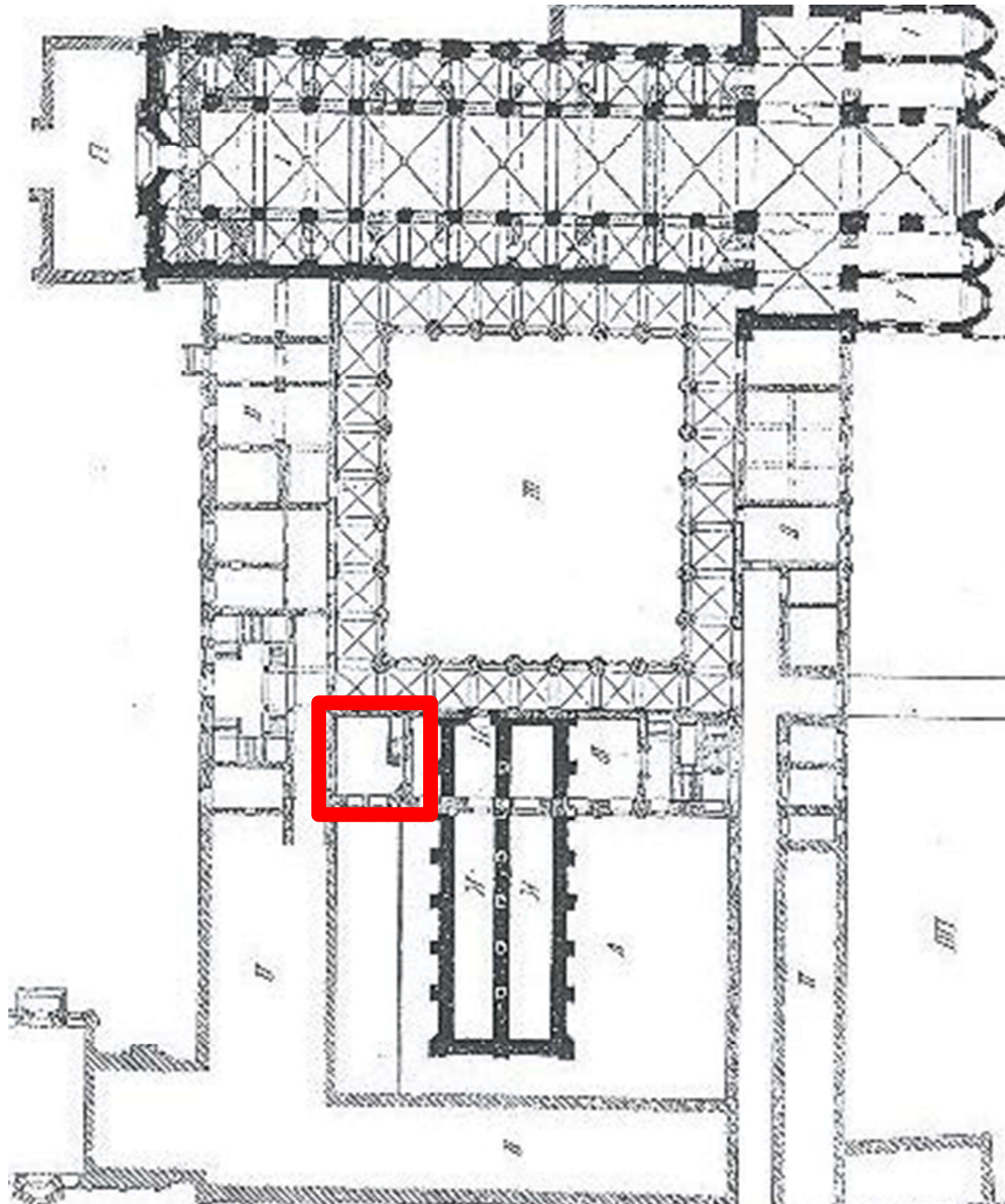

Analogie - možná podoba topeniště černé kuchyně

Roux, J. 2014: The Cistercians. Vic en Bigorre, 110.

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – torzo středověké „černé“ kuchyně

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – torzo středověké „černé“ kuchyně

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – patky sloupů středověké „černé“ kuchyně

ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – řez topeništěm středověké „černé“ kuchyně

**ZAV 2018-2020 – barokní kvadratura – torzo vstupu do středověké „černé“ kuchyně,
na druhé straně je jižní část křížové chodby**

ZAV 2018-2020 – detail jednoho z kvádrů zdiva středověké „černé“ kuchyně s kamenickou značkou

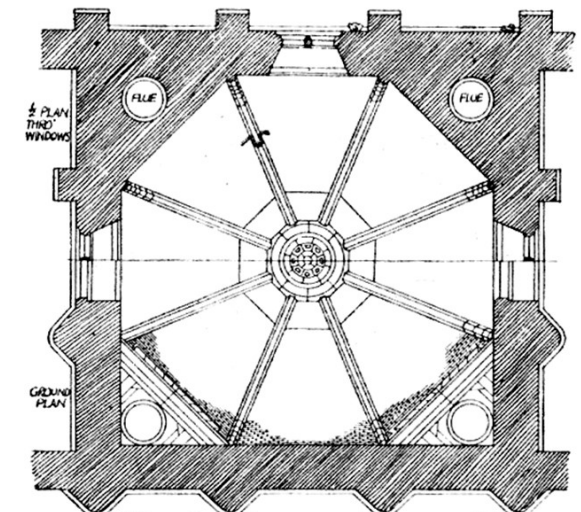
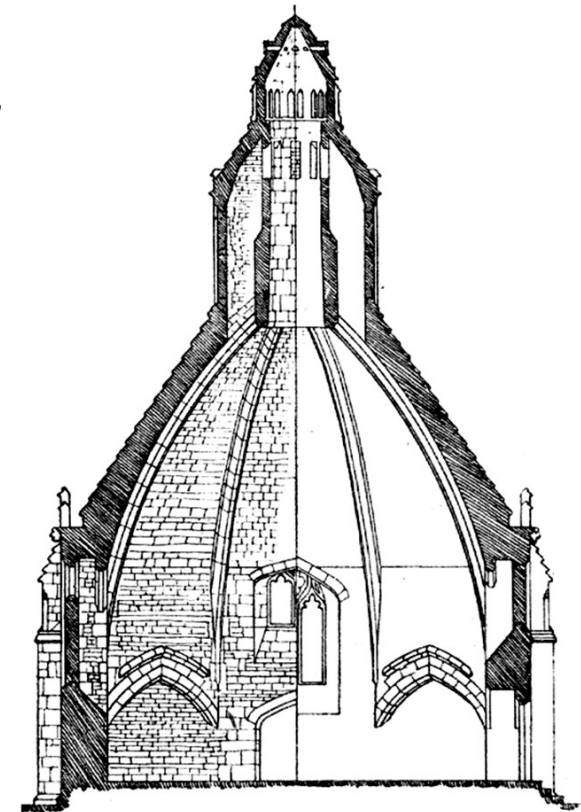

Analogie - kuchyně v Glastonbury (GB, Somerset)

benediktinský klášter ze 7. stol., v 10. stol. přestavěn, 1184 vyhořel,
ve 14. stol. -2. nejv. klášter v Anglii, 1539 – Jindřich VIII. zrušil

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1a/Glastonbury_Abbey_abbot%27s_kitchen.jpg/675px-Glastonbury_Abbey_abbot%27s_kitchen.jpg

<http://www.prewettbizley.com/graham-bizley-blog/the-abbots-kitchen-at-glastonbury-abbey>

Analogie – kuchyně ve Fontevrault (Francie, Anjou, dn. Département Maine-et-Loire) – ženský benediktinský klášter zal. 1099, pohřebiště Plantagenetů, 12. stol. – středisko 100 převorství

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8b/Fontevraud3.jpg>

ZAV 2018-2020 – okraje vrcholně středověkých keramických nádob

ZAV 2018-2020 – vrcholně středověké dlaždice

ZAV 2018-2020 – torzo vrcholně středověké dlažby „in situ“

ZAV 2018-2020 – středověká cihla s „pentagramem“

